

LUD

Jedynie pismo polskie w Brazylii wychodzące dwa razy na tydzień.

Wydawca i Redaktor: **Ksiądz Jan Pałka**

PRENUMERATA: W Brazylii 10\$000 z góry, 11\$000 z dołu, półroczna 5\$000; za przesyłkę osobną, nie we wspólnych paczkach, dopłaca się 3\$000; w Argentynie 6 pezów; w Europie 3 dolary; w Ameryce Południowej 2:50 dolary; w Urugwaju 3 pesy urugwajskie.

Adres Redakcji „Ludu”: **Kurytyba — Avon. Dr. Jayme Reis 115**
Adres dla listów: **Kurytyba — Caixa Postal 135 — Paraná, Brasil**

OGŁOSZENIA drobne do 3 cm. wysokości przez jeden łam: do 3 razy należy przysłać 5\$000. — **Ogłoszenia płaci się zawsze z góry, inaczej nie naliczają się.** Ogłoszenia można płacić znaczkami pocztowymi.

„O POVO“ -- Jornal polono bisemanal

Cena numeru 300 rejsów.

W KURYTYBIE do nabycia w sklepach pp. Domańskiego, Krzyzanowskiego, R. Piekarza — Kubisa.

W 100-letnią Rocznicę Powstania Listopadowego

Twórcy powstań szczęśliwych mają pomniki, a popiersia ich ludy wieńcza wawrzynem przez długie wieki.

Twórcy powstań nieszczęśliwych mają w nagrodę szubienicę i szafoty, a zwiążą się buntownikami.

A na samotną, wyklętą przez ciemność mogiłę przyjdzie od czasu do czasu dziecko, które wraz z pierwszą modlitwą słyszało od matki opowieść o bohaterze, i rzuci wiązkę kwiatów.

A w rocznicę ich czynu zbiorą się rodacy na rozpamiętywanie.

I w duszach ich brzmi przysięga...

I oto powstaje pomnik trwały od spisu!

W dniu dzisiejszym obchodzimy 100 letnią Rocznicę Powstania Listopadowego Polski przeciwko despotycznemu cesarstwu Rosji.

Powstanie Listopadowe to jedna z najpiękniejszych kart naszej historii...

Dnia 29 listopada 1830 roku warszawska młodzież akademicka wspólnie z ludnością rzuca się na załogę rosyjską Warszawy i wypędza ją ze stolicy. Zapalony tym czynem naród budzi się, porzywa za broń i stacza niezliczone bitwy i potyczki zacięte. Z Królestwem walczy także i Litwa, lecz przewaga wojska moskiewskiego nad powstańcami zwycięża i przywraca ogień i mieczem porządek. L'ordre règne a Varsovie. (Porządek panuje w Warszawie) — pisały gazety francuskie i belgijskie po upadku powstania, ironizując znana metodą robienia porządków w podbitym kraju.

Dzieje powstania listopadowego są krótkie. Dnia 1 grudnia 1825 roku umiera car Aleksander I. Po nim wstępuje na tron brat jego Mikołaj I, który dnia 20 maja 1829 roku koronuje się na króla polskiego. Zaprowadzenie cenzury w roku 1820, gwałtowne konstytucji przez brata cara Konstantyna, gubernatora warszawskiego, prześladowanie młodzieży wileńskiej w 1823, podczas którego uwięzienia filomatów z Adamem Mickiewiczem na czele, dalej wielki proces wytoczony z początkiem roku 1830 patriotom polskim — wszystko to spowodowało wybuch powstania w Warszawie.

Po brawurowym ataku młodzieży akademickiej na Belweder, wojska rosyjskie z Wielkim Księciem Konstantynem ustąpiły, a Warszawę obsadził generał Chłopicki, którego ogłoszono dyktatorem.

Generał Chłopicki nie chciał sam na siebie brać tak wielkiej odpowiedzialności za powstanie narodu, i złożył ją, na jego miejsce powstał rząd narodowy z księciem Adamem Czartoryskim na czele.

Wkrótce w całej Polsce doszło do ruchów; rozpoczęła się wojna z Rosją. Dnia 17-go lutego 1831 roku generał Dwernicki odnosi zwycięstwo pod Słoczkami.

Największą z bitew miała miejsce nieopodal Warszawy, pod Grochowem (25 lutego), która trwała 3 dni, a bohaterstwa obrońcy dobitnie dowodzi nadzwyczajnego męstwa i odwagi polskiego żołnierza. Artykuł grochowski (t.j. las olszynowy) leżała przy trakcie, prowadzącym do Warsza-

wy i była niejako bramą, przez którą, nieprzyjaciel musiał przejść, chcąc się dostać do stolicy.

Bitwą rozpoczęła artyleria i konnica polska na polach Białoleki i Brzezin, a po godzinnej walce pułki rosyjskie Szachowskie były rozbite i w ucieczkę szukały ocalenia. Na odgłos strzałów sąsiednich przypuścił Rosen, generał rosyjski ogólny szturm na Olszynkę. Szyły kompanie rosyjskie, bataljony i całe pułki naprzód, bazy na lasach z bagnem w ręku, ścieląc wały trupów, jednak Olszynki zdobyć nie mogli, bo generałowie Bogusławski, Skrzynecki, a nawet sam głównodowodzący generał Chłopicki dowodził naszymi dzielnie do ataku. Pułk czwarty Skrzyneckiego, kilka kompanie wypartych ze swoich pozycji, wracał znowu na swe stanowisko. W tej bitwie padł generał Żymirski, a Chłopickiemu kula ciężko skaleczyła obie nogi. Po nim objął dowód-

ztwo generał Skrzynecki. Z chwilowego zamieszania skorzystali Rosjanie i wysłali do ataku żelazną brygadę, kirasjerów, uważaną za niezwykłą sferę. Ale i ta brygada załamała się o stalowy mur naszych wojowników. Po nieudanych jeszcze dalszych atakach rozkazał Dybicz cofnąć się wojskom rosyjskim na całej linii. Bitwa grochowska kosztowała dużo krwi polskiego żołnierza, ale wlała w niego wiarę i ufność i podniosła go na duchu. W tej morderczej walce padło około 12 tysięcy Rosjan, a naszych połową z tego.

Po bitwie grochowskiej przyszło do zawieszenia broni, które nie trwało długo, gdyż z dniem 1 kwietnia wybuchło powstanie na nowo. Moskale zostali pobici pod wsią Wielkie Dęby i pod Domanicami, gdzie ponieśli wielkie straty. Pod Iganiami pobili Moskale generał Prądzynski.

Lecz po tych zwycięstwach zaczęło się niepowodzenie Polakom

Na wiosnę wybuchło powstanie na Litwie. Ponieważ powstańców było mało, dlatego nie mogli wystąpić do walnej bitwy, lecz walczyli małymi oddziałami po lasach. Jednym oddziałem, złożonym z chłopów, dowodziła Emilia Platerówna.

Później przybył na pomoc Litwie generał Chłapowski, który wspólnie z Dębińskim i Giełgudem uderzył na Wilno, ale go nie zdobył. Wkrótce Chłapowski musiał się cofnąć przed siłami moskiewskimi, a w końcu przeszedł z wojskiem do Prus, gdzie został rozbrojony.

Prawie równocześnie jak na Litwie poczęły szerzyć się ruchy na ziemiach ruskich, dokąd przybył z pomocą generał Dwernicki.

Tymczasem Moskale z wielką armią nadejśli pod Warszawę i pod Ostrołęką (niedaleko Warszawy) pobili generała Skrzyneckiego. Naszych padło około 8 tysięcy (26 maja 1831).

Skrzynecki złożył dowództwo, a w miejsce jego oddał najwyższą władzę generałowi Krukowieckiemu. Dnia 6 września obiegli Moskale Warszawę i zdobyli okopy, dzielnie bronione przez generała Sowińskiego.

Krukowiecki, nie mogąc się utrzymać, podpisał (8 września 1831 roku) kapitulację i oddał miasto w ręce wroga.

Załoga polska wyszła z bronią z Warszawy i udała się częściowo do Galicji, gdzie została rozbrojona.

Powstanie w roku 1831 nie powiodło się, bo Polacy nie mieli odpowiedniego wodza, a co najważniejsze, brak było zapasu w większej części narodu.

Skutki powstania dla Polaków były wprost straszne. Car Mikołaj I wysłał w Królestwie konstytucję i wojsko polskie. Zabrano majątki tym, którzy brali udział w powstaniu, posady urzędników obsadzono Moskalami, tysiące skazano na śmierć, a dziesiątki tysięcy Polaków pognano w łody Syberji lub skazano do ciężkich robót w kopalniach uralskich.

Mimo to jednak Polska nie zginęła, bo Polacy nie stracili ducha, nie przestali wierzyć w wyzwolenie Ojczyzny. I choć powstańcy z roku 1830-31 sami nie doczekali się wolnej Polski, przekazali nam tę ideę i myśmy ją urzeczywistnili.

29. XI. 1830 ROK

29. XI. 1930 ROK

Ozas — w klepsydrze nieprzerwany ziaren piasku szmar —
W wszechświecie całym trzyma wszechwładnie dziejów ster.
Jak przedzie z kołowrotka wrażeń snuje długi rok.
A każda przyszła chwila otula skrętnie w mrok.
I próżnym dla nas trudem jest w przyszłość wzrokiem biedz,
Jedynie tylko myślą możemy sięgnąć wstecz.
I patrzac się w minione obrazy kłęb, lub cwał.
Dziś przeciw przyszłym kłębom obronny wznosić wał.
I dzisiaj, kiedy mamy Ojczyznę wolną znów,
Wziąć wreszcie się do czynów: skończyć z władzą słów,
By znowu nam nie przyszło, jak sto lat temu wstecz wywalować naszą świętą, choć Pospolitą Rzecz.

Aż zbliżył się 1830 rok.
Warszawa tak, jak co rok, jesienny tulit mrok.
Jak zwykle poczęł spokój ugniać stary gród...
A czas nie zdradzał niczem, że dojrzał czynu wrzód.
Gdy nagle z Nowolipia i Soles, niczem dysk Książca, porucurwy na niebo wypelz blysk.
A wtedy z Belwedera oręża wybiegl szereg.
A potem czyż przedśmiertny powietrzem targnął jęk.
A potem «książę zabij» radosny wybuch krzyk...
... Niestety! — trup nie jego przyd stał się w kurzu stygl...
A potem po Warszawie «do broni» pobiegł zew...
I znowu Polskę szozodrze poczęła zraszać krew.
Lecz próżno! — nabył silny nam zaszedł drogę wróg.
I znow nasz święty porw brutalną siłą zmógł,
Naprzyło pod Grochowem Chłopicki w bój się rwał.
Brak było nam żołnierzy, ładunków dobrych dział.
Narodno bohaterki Sowiński w Woli padł!
Padliśmy... obojętnie na skon nasz patrzył świat.

I znow dwugłowy orzeł na Polskę rzucił cień.
Znów rokiem nam się zdawał niewoli każdy dzień
Znów z Polski na Syberję kibitek ruszył sznur.
I codzień krew brzygata na Cytadeli mur.
Jak w letarg zapadł naród nekany w dzień i noc.
Zdawało się, że Polskę nie wskrzesi żadna moc!
Mineło kilkadziesiąt od owej chwili lat.
Dziś wola zawierać ruszyła z posad świat.
A ci, co chcieli zabrać nam nawet nasze psy,
Rzućli się na siebie, jak wściekłe dzikie psy.
Na Moskwę ruszył żądny krwi słowian pruski gad.
A wtedy w sercu brata broń topił nieraz brat.
Znów w polską ziemię wślakło tej synów morze krwi,
A z niej wykwitły dla nas wolności wreszcie dni.
Dziś, kiedy mamy naszą Ojczyznę wolną znów,
Zabierzmy się do czynów i skończmy z władzą słów.

Wł. Radomski

ZAPOBIEGANIE BEZROBOCIU NAJWAŻNIEJSZA SPRAWĄ W PARANIE

Jedną z największych i najdotkliwszych bolączek tak w Paranie jak i w wielu innych

Stanach Brazylii jest wrzastające bezrobocie. Przykrem następstwem każ-

dej wojny, czy rewolucji są nie tylko ofiary które pochłaniają walki, ale jakby dalszym następstwem jest zastój w przemyśle i handlu, a stąd bezrobocie.

Po wojnie światowej przez kilka lat dawał się odczuwać brak pracy. Rewolucja, którąśmy przeżywali niedawno w Brazylii, dającą nowy silny rząd dla kraju,

położyła mocne fundamenta pod przyszłość kraju. Na szczęście, rewolucja ostatnia nie spowodowała sama przez się bezrobocia, ponieważ trwała bardzo krótko. Gdziein-

dziej jednak leży źródło bezrobocia, zwłaszcza gdy weźmiemy pod uwagę Stan Parana, a mianowicie zbyt wygórowane podatki przemysłowe jak zresztą stwierdza to prasa brazylijska.

Wyśrubowane podatki przez dawniejszy rząd muszą być obniżone; odnosi się to przede wszystkim do przemysłu drzewnego.

Następnie ekonomiści parafscy twierdzą, iż jedną z główniejszych przyczyn nie tyle bezrobocia ile raczej kryzysu jest zastój w herwie spowodowany również nadmiernymi podatkami; wskutek tego herwa parafska nie może konkurować z herwą santakaryńską czy też argentyńską.

Wreszcie zawieszenie robót publicznych jak np. przykład drogi kolejowej do Guarapuawy i wiele innych pomniejszych, powiększyło liczbę bezrobotnych. Bezrobocie to jednak nie jest groźne, bo rząd latwo może mu zapobiedz obniżając podatki przemysłowe z jednej strony, a z drugiej dostarczając pracę pewnej ilości bezrobotnym w nowo podjętych robotach publicznych.

Z Brazylii

GROŹBA POSUCHY W PÓŁNOCNYCH STANACH BRAZYLJI.

Z północnych Stanów Brazylii nadchodzą alarmujące wiadomości o ciężkiej położeniu ludności zagrożonej klęską posuchy. Posusza niszczy pola i wysusza rzeki i stawy. Zrozpaczona ludność prosi o pomoc ministra Komunikacji. José Americo, by przyszedł zagrożonej ludności z pomocą zakładając stawy i śluzy, któreby ludności dały zajęcie i pożywienie.

DLA KOGO BYŁY PIENIĄDZE..
Zostało ustalonym, że upadły rząd rozdzielił pomiędzy swych przyjaciół w marcu i kwietniu 1929 roku, następujące sumy które zostały podjęte z Banku Noroeste de S. Paulo: Carvalho de Brito 200.000\$000; Antonio Azeredo 60.000\$000; Renato Toledo Lopes 80.000\$000; Arthur dos Anjos 50.000\$000; Machado Coelho 84.000\$000.

Parana

W PIRAQUARA WYKRADZIO NO WAŻNE DOKUMENTA

W ubiegłą środę w Piraquara prefekt João Tisset zauważył przy wejściu do Camary jakis nieporządek, świadczący o odwiedzinach jakichś nieproszonych gości.

Po bliższym oglądnięciu wylamanych szaf i porozrywanych księzek, prefekt spostrzegł, że skradziono ważne dokumenta, które podobno miały być bardzo kompromitującymi dla byłego prefekta p. Leonides'a Alves Cordeiro.

GROŹNY POŻAR W UNIÃO DA VICTORIA

W nocy z 24 go na 25-ty dzień bieżącego miesiąca w União da Victoria wybuchł gwałtowny ogień w składzie handlowym firmy Meirelles, Souza e Cia. Płomienie w krótkim czasie objęły cały skład a nawet zagrażały sąsiednim budynkom. Pożar powstał prawdopodobnie z krótkiego spięcia elektrycznego. Szkody dochodzą do 300 kontów. Skład był jednak ubezpieczony na tę samą sumę.

W okolicach Marechal Mallet w nocy w dniu 23 na 24 listopada silne przymrozki zniszczyły miejscami fizio na polu.

KURYTYBA

RZĄD PARAFSKI ZAJĄŁ SIĘ BEZROBOTNYMI

Rząd parafski, żeby bezrobotnym przyjąć z pomocą wydał następujące rozporządzenia:

1) Robotnikom zomętym będą wydawane na Głównej Policji kupony, za które będą mogli na być artykuły spożywcze pierwszej potrzeby w sklepie przy ulicy João Negrão, róg ulicy Mi sericordia; w ten sposób utrzymanie rodziny robotnika bez pracy będzie zapewnione.

2) Robotnikom wolnego stanu będą wydane na policji kupony, za które będą mogli bezpłatnie otrzymać pożywienie w Asylo de São Luiz.

3) Nadto, rząd stanowy udzielił miastu Kurytybie pożyczki w wysokości 45:000\$000 na prowadzenie robót publicznych w których znajdzie zajęcie część bezrobotnych.

Przedwczoraj zgłosiło się po kupony około 120 bezrobotnych ojców rodziny, którym też udzielono pomocy.

WOLNO SPRZEDAWAĆ TRUNKI

Szef Policji wydał nowe rozporządzenie zezwalając na sprzedaż trunków, lecz z zachowaniem pewnych przepisów, a mianowicie:

a) Domy handlowe, które mają koncesje na sprzedaż napojów

alkoholowych, mogą sprzedawać i podawać klientom napoje alkoholowe:

b) Negocjanci i właściciele takich domów są zobowiązani zapobiegać wszelkim nadużyciom wynikłym z nadmiernego picia ich klientów i za wypadki takich nadużyć będą pociągani do odpowiedzialności. Nadto negocjantom i właścicielom zakazane jest podawać napoje osobom będącym już w stanie nietrzeźwym a nakazane jest donosić policji o takich pijakach.

c) Kasiarski wolno sprzedawać tylko od 7 do 17 godziny; nie wolno sprzedawać kasiarski w prowizorycznych barakach i budkach w czasie "fest".

d) Nie wolno sprzedawać kasiarski w niedziele i "feriado".

e) Alkohol wolno będzie sprzedawać tylko jako "denaturowany" czyli tak zwany "spiritus do palenia" z domieszką 5 proc. kreoliny lub innego produktu.

f) Kupcy sprowadzający alkohol są zobowiązani donieść Policji wiele mają na składzie czys tego alkoholu.

g) Surowe zakazaniem jest sprzedawać napoje alkoholowe małoletnim, chociażby trunki przeznaczone były dla kogo innego.

h) Przestępujący niniejsze rozporządzenie będą karani grzywną od 300\$000 do 500\$000 nadto podlegać będą karom kodeksu karnego.

Negocjanci, którym policja zamknęła wyszynki, mogą je otworzyć i mogą poczynić skłania o zajęcie przez policję napoje alkoholowe.

STUDENCI - POLACY ZDAJĄ EGZAMINA NA HANDLOWCÓW

W handlowej szkole "Escola Pratica de Comercio" zdali ostatnio z bardzo dobrym postępem studenci polscy, Leonard Stasiak z Guarany (z Rio Grande do Sul), Ludwik Waehowicz z Araucaria, i Jan Piasecki z Itaparã.

JAK JUŻ PIĆ TO PORZĄDNI! tak sobie pomyślało kilku miłośników gorących napojów, dla których zaiesienie zakazu sprzedaży wódki było niezwykle ważnym wydarzeniem.

Toteż, żeby godnie uczcić tę "epokową" chwilę, postanowili ją "oblać".

Sukces tego był taki, że cały szereg osób musiało powędrować w podochoconym stanie na policję a potem do więzienia; byli to: João Lima dos Santo, Fernando José Rodrigues, Antonio Laurindo de Souza, który awanturował się na ulicy Iguassú, dalej sprowadzono na policję pijaną kobietę niejaką Gertrudes Gomes a Laurentina Guimarães, również pijanego musiała policja przewieźć do więzienia w "carro forte".

Z placu Zachariasz przyprowadził policjant niejakiego Antoniego Antunes; również za pijaństwo poszli do więzienia Manoel Antonio Catharina i Waldomiro Manoel Luiz, a jako nałogowi pijacy zostali ujęci Adolpho Fonchonborn i Belami no Nascimento.

Zaznaczyć warto, że jest polów jednego dnia w Kurytybie.

— Były prezydent Parany, Afonso Camargo oświadczył w São Paulo, że winą w złem rządzeniu Stanem spada w wielkiej części na przyjaciół, którzy go otaczali.

— Ubiegłej środy wybuchł pożar w remizie przy ulicy Comendador Araujo nr. 652, należący do p. Sebastião Lobbo.

Pożar zniszczył obrazy i meble, które tam znajdowały się na składzie.

— W przyszłym tygodniu zostanie otwarta lotnicza komunikacja pocztowa pomiędzy Kurytybą a Buenos Aires.

OBCHÓD LISTOPADOWY

Z inicjatywy Szkoły Ludowej w Kurytybie w niedzielę, dnia 30 b. m. odbędzie się w sali Związku Polskiego, przy ulicy Carlos de Carvalho 487

Uroczysty obchód

ku uroczoniu przypadających w listopadzie rocznica, głównie ku uroczoniu **ŚWIĘTA WOLNOŚCI II LISTOPADA.**

Data tego rano, o godz. 10-ej odbędzie się w kościele Św. Stanisława **UROCZYSTA MSZA**, w której wezmą udział kurytybskie organizacje ze swymi sztandarami.

Wieczorem, punktualnie o godz. 8. m. 30 otworzy uroczystość Kon-sul R. P., p. Kazimierz Downarowicz.

Na program złożą się: 20-ty minutowy odczyt p. Maciszewskiego, żywy obraz, śpiewy i deklamacje i t. p.

Pan Neumann odegra kilka pięknych utworów.

Na sali przygrywać będzie orkiestra.

Wstęp na uroczystość bezpłatny.

Sprzedają kwiatka ani żadnych innych imprez dochodowych na sali nie będzie.

Na pokrycie kosztów obchodu rozsprzedane będą loże po 5 mil-rejsów każda. Bilety na loże wcześniej do nabycia w Biurze Centralnego Związku Polaków przy ul. Barão do Sarro Azul w godz. 1-5 po południu, lub w dniu obchodu przy kasie.

O liczny współudział Rodaków prosi **KOMITET OBCHODU**

Wielki Bal w Związku Polskim w Kurytybie

W sobotę, dn. 29 listopada, wieczorem, odbędzie się w sali Związku Polskiego w Kurytybie Wielki Bal.

Wstęp bez zaproszeń dla członków, nieczłonkowie za zaproszeniami. Stawcie się wszyscy!

ZARZĄD ZWIĄZKU

— W ubiegły czwartek po nad Kurytybą i jej okolicami przeszedł gwałtowny huragan a następnie spadł obfity deszcz.

Rio de Janeiro.

— Ministerstwo Skarbu wydało znaczki w cenie 5\$000 na spłacenie długów zagranicznych.

— Rząd federalny zamianował generała Ptolemeu de Assis Brasil interwentorem federalnym Stanu S. Catharina

— Tymczasowy rząd federalny wydał dekret, który przywraca wolność obrotów pieniężnych w bankach i domach bankowych.

— Rząd federalny polecił sporządzić statystykę bezrobotnych w Rio.

— W São Paulo szef policji przedłożył zakaz w sprzedaży detalicznej a alkoholu.

— W przyszłym tygodniu był dyrektor Kolei "Central do Brasil" p. Romeiro Zander będzie składał zeznania przed Komisją śledczą

Podziękowanie

Niniejszem składamy szczerze podziękowanie Szanownym Rodakom, którzy brali udział w zabawie przeznaczonej na spłatę długów Stanu Parany. Czysty zysk wyniósł 507\$500, który w ręce wladzom rządowym
Zarząd Tow. Wła. Jagielly.

Telegramy

— Polityczni więźniowie którzy w liczbie 80-ciu trzymali byli w wojskowym więzieniu w Brześciu zostali porozmieszczeni w cywilnych więzieniach w różnych miastach Polski.

— Przywódca socjalistów polskich, Zygmunt Libermann wraz z 9-ma innymi więźniami politycznymi znajduje się w więzieniu w mieście Grojec, w pobliżu Warszawy.

— Byli postowie, Kiernik i Pragier zostali wypuszczeni z więzienia za złożeniem kaucji

— Z Berlina Niemcy wysyłają telegramy, w których oskarżają polaków, jakoby wywierano na Niemców na Górnym Śląsku presje, by nie głosowali na Niemców.

— W ostatnim tygodniu szalały gwałtowne burze i huragany we Francji, Belgii i Anglii. Burze wyrządziły wielkie szkody.

Bursa dla dziewcząt polskich w Kurytybie

Kolonja polska w Brazylii zaczyna doceniać znaczenie nauki. Coraz więcej dzieci chodzi do szkół początkowych, coraz więcej do kolegiów, coraz więcej naszej młodzieży kształci się w Gimnazjum, Szkole Normalnej i Uniwersytecie Parafskim.

Co ważniejsza, kształcą się już nietyl-

ko chłopcy, ale i sporo dziewcząt. W Gimnazjum, Szkole Normalnej i Uniwersytecie w Kurytybie jest już sporo Polek, które pragną się wyżej kształcić.

Jest to objaw niezmiernie pocieszający, dowodzi on, że Polakom już tu nie wystarcza kawał ziem i wleczna podłana obficie potem praca — często dla innych — a chciałyby już zdobywać i inne działy pracy, bardziej rentowne, chciałyby też mieć swój wpływ na rząd krajem.

To parcie do szkół, naszych i brazylijskich, musi jeszcze wzrosnąć, naszej młodzieży kształcącej się wyżej musi przybyć — i mamy nadzieję, że w najbliższej przyszłości przybędzie.

Daś stoją nam na przeszkodzie różne trudności, a między nimi najważniejsza — brak bursy — gdzie młodzież mogłaby mieszkać, mieć dobrą opiekę wychowawczą, mieć zapewnione do kształcenie się w języku polskim. Taką bursę w niedalekiej przyszłości wybuduje Stowarzyszenie Studentów "Sarmacja" w Kurytybie. Tymczasem bursę dla chłopców od kilku lat prowadzi w Kurytybie Księga Misjonerska. Opłaty wynoszą 80\$000 miesięcznie.

Bursy dla dziewcząt dotychczas nie było, choć potrzeba zorganizowania takiej bursy dała się dotkliwie odczuwać.

Od stycznia 1931 roku organizuje się bursę dla dziewcząt polskich, uczących się w Kurytybie. Sprawę tej bursy popiera Rada Emigracyjna i Instruktorat Oświatowy.

Bursa ta da kształcącym się dziewczętom mieszkanie z utrzymaniem i opianiem, dobrą i serdeczną opiekę wychowawczą, oraz pomoże im w dokształceniu się w języku polskim.

Wszystkie rodzice, którzy kształcą lub chcą kształcić swe córki w Kurytybie, czy to w Kolegium czy w gimnazjum, czy też w szkole normalnej, czy wreszcie w szkołach handlowych i innych zawodowych — mogą teraz z całym spokojem umieścić je w Bursie dla polskich dziewcząt w Kurytybie. Opłata miesięczna wynosi 80\$000.

Nie więc już dziś nie stoi na przeszkodzie, tak w kształceniu chłopców jak i dziewcząt, należy więc przypuszczać, że zastęp młodzieży polskiej w szkołach kurytybskich znacznie wzrośnie. Zgłoszenia listowne do Bursy należy nadsyłać pod adresem:

Kurytyba — Caixa postal 412, a osobście sprawę omówić można przy ulicy Sarro Azul N. 191.

—
PRZYPISZEK REDAKCJI: W sprawie powyższego komunikatu nadesłanego nam przez "Zrzeszenie Neuczelnictwa" uważamy za słuszne sprzeciwić, że dla młodzieży męskiej Księga Misjonerska prowadzi bursę, nie tymczasem od kilku lat, lecz i w przyszłości będą nadal ją prowadzić, a nawet w najbliższym czasie przystąpią do powiększenia bursy budując nowy wielki dom według najnowszych wymogów.

Daś 30-go września b. r. rozstał się z tym światem ś. p.

WALENTY GOSIK, który od roku przebywał w szpitalu w Kurytybie. Zmarły przybył do Brazylii przed laty 40-stu i osiadł w Campo Largo, następnie przez lat 30 mieszkał w Mateuszu gdzie był właścicielem garbarni. Po długiej chorobie umarł, pozostawiając w ciężkim smutku żonę i 12 dzieci, 8 synów i 4 córki. Zmarły był gorliwym czytelnikiem "Ludu", a jeden ze synów kształcił się w bursie Księży Misjonerskiej Jego pamięci,
São Mateus 20-11-1930.

WIEŚCI Z POLSKI

Wybory do Senatu PRZYNIOSŁY BŁOKOWI RZĄDOWEMU ZWYCIĘSTWO

Jak to już donosiliśmy, ubiegłej niedzieli odbyły się w całej Polsce wybory do Senatu. Wynik głosowania jest następujący:

Blok Rządowy otrzymał 76 senatorów; Blok "Centrolew" 14; Narodowa Demokracja 12; Ukraińcy 4; Blok Niemiecki 3; Chrześcijańska Demokracja 2 senatorów.

Senat w Polsce układa się z 111 członków, a więc ostatnie wybory dały Blokowi Rządowemu absosutną większość. W poprzednich wyborach do Senatu Blok Rządowy otrzymał tylko 46 mandatów senatorskich.

Również poważny sukces otrzymała Narodowa Demokracja powiększając przy obecnych wyborach liczbę senatorów.

Natomiast poniosły klęskę, wprawdzie — już nie tak przyniatającą jak przy wyborach do Sejmu, — Niemcy, którzy otrzymali obecnie tylko 3 senatorów, gdy poprzednio mieli w senacie 5 senatorów.

WYBORY NA GÓRNYM ŚLĄSKU

Ubiegłej niedzieli (24 listopada) odbyły się na Górnym Śląsku wybory do Sejmu Śląskiego.

Wynik następujący: Blok Rządowy otrzymał 19 posłów; Stronnictwo Katolickie 19 posłów; Blok niemiecki 7; Blok socjalistów (polskich i niemieckich) 3.

W porównaniu z poprzednimi wyborami największy sukces odniósł Blok Rządowy i Stronnictwo katolickie.

Klęskę natomiast ponieśli Niemcy, socjaliści i komuniści.

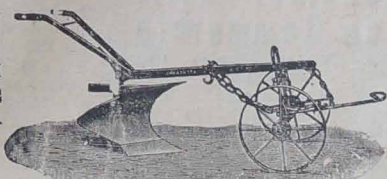
POLSKIE LOTNICTWO ZWYCIĘŻA W ZABASACH.

Kapitan pilot Mieczysław Chrystjan Kretowicz z Warszawy pisze do jednego ze swoich znajomych w Paranie w liście z dnia 30-9-1930, co następuje:

"W tej chwili — to jest kiedy pisał list — otrzymałem telegram z Bukaresztu ze polskiej konstrukcji samolot "Puławki" — P. Z. L. — I — otrzymał I-a nagrodę w mettingu między narodowym; pobiliśmy angiolków, niemców, wlochów i francuzów. To bardzo poważny sukces — dla tego dziś bardzo się cieszymy wszyscy tym zwycięstwem polskim".

Koloniści

DOŚWIADCZENI
W RULNICTWIE
UŻYWAJĄ TYL-
KO MASZYNY OD
FIRMY:

Casa Hackradt

CURITYBA, Rua 15 de Novembro 502.

CAIXA POSTAL 420.

ADWOKACI

Dr. J. Berquo E. Coelho
Dr. Jan Grabski
Rua 15 de Novembro 413. —
1-ro andar — sala 7
CURITYBA — Paraná — Brasil

S'mierć Mrówkom

FORMICIDA w proszku jest jedynym środkiem, obronnym waszych ogródów i pól przeciw atakom mrówek. Używa się bez ognia i bez wszelkich przyrządów. Można kupić we wszystkich sklepach Dostawca na Stan: **Jan Woźniak** Rua Comendador Araujo 271 CURITYBA

THEATRO AVENIDA

W Sobotę, dnia 29-go Listopada

Russian American Pictures wyświetla spaniały dźwiękowy film Pod dyrekcją słynnego **ALEXANDRE WOLKOFF** kierownika sławnego Diabo Branco.

DEUS PATRIA E FAMILIA

RENATA RENÉE E ALBERTO CRAMMER

z udziałem słynnych artystów polskich. Dyrekcja zawiadamia Sz. Kolonję Polską, że film wyświetlany będzie tylko w jednym dniu. Ażeby Polacy mogli zobaczyć ten wspaniały film o powstaniu Polskim 1863, kiedy Polacy walczyli o swoją niepodległość z Rosją, postanowiła go wyświetlić trzykrotnie: Pierwszy raz o godz. 4, drugi raz o godz. 7,30 a trzeci raz o godz. 9. Dyrekcja uprasza Sz. Kolonję Polską o hojny udział. Łoże po 15\$. — Krzesła po 3\$. — Pół wstęgi po 1\$500 — Jaskółka po 1\$.

Za darmo Kapelusze i Czapki

Nikt Wam nie da, lecz gdzie najtaniej możecie kupić informuje Was współpracownik naszej Gazety, który odwiedził wszystkie sklepy w Kurytybie i przekonał się bezinteresownie, że w polskim sklepie

Chapelaria Selecta

Praça Dr. Generoso Marques 19
(Dawniej Praça Municipal)

KAPELUSZE, CZAPKI i inne artykuły męskie są najlepsze i ceny najniższe. Aby służyć kolonji polskiej nasz współpracownik otrzymał z

CHAPELARIA SELECTA

listę cen najniższych, za której prawdziwość ona gwarantuje.

Z braku miejsca przytaczamy tutaj tylko parę cen kapeluszy:

KAPELUSZ FILCOWY 1-go gatunku kosztował 37\$000 teraz kosztuje	28\$000
KAPELUSZ FILCOWY równy europejskim kosztował 48\$000	38\$000
KAPELUSZ NAJLEPSZY, najelegantszy, gatunek extra extra superior, kosztował 60\$000	46\$000
KAPELUSZ dobry i modny	26\$000
KAPELUSZ „Podarek“	18\$000

W tym składzie jest największy wybór CZAPEK w całej Paranie, a ceny bajecznie niskie. — Specjalnością „CHAPELARIA SELECTA“ są CZAPKI SKÓRZANE męskie i dziecięce.

Krawaty w „CHAPELARIA SELECTA“ są aż do 70 proc. tańsze niż w innych sklepach. — PARASOLE WE WSZYSTKICH GATUNKACH. Zatem pamiętajcie zaoszczędzić Wasze pieniądze i odwiedźcie

CHAPELARIA SELECTA,
Praça Dr. Generoso Marques 19

Polski śpiew

(Ciąg dalszy)
Z granitem, czy bez? To znaczy chór ma śpiewać z towarzyszeniem instrumentu [harmonjum, organu, fortepianu], czy też bez akompanjamentu (a capella)? Odpowiadam tak; stanowczo lepiej bez towarzyszenia. Domyślam się, że nie jeden zrobi wielkie oczy na taką receptę, więc muszę się „wylegitymować“. Na dobitkę dodam, że przepis ten odnosi się przede wszystkim do chórów początkujących. Najczęściej bowiem jest tak, że kierownik chóru musi być zarazem i organistą. A to oczywiście utrudnia dyrygowanie chórem niewprawnym. Grać i dyrygować — na to może sobie pozwolić tylko osobnik dobrze obrotny. Ponadto towarzyszenie (akompanjament) zmniejsza lub osłabia niweczy „satisfakcję twórczą“ u śpiewaków. Widziałem raz dziecko roczne na kolanach tatusia. Tatuś zabawił je pokazaniem i przekreśleniem klucza w zamku. Berbecz oczywiście sięgnął wnet po kluczyk, próbował włożyć go w zamek i przekreślił, ale słabe były paluszki dziecięce. Tatuś chciał pomóc, a tu dzieciak w krzyk... i bije tatusia po ręce. I tatuś musiał rękę cofnąć. Przypatrując się tylko niezgrabnym wysiłkom synka. Ale dziecięciu do wydolenia aż tryskało z oczu. „Ja dowolnie aż tryskało z oczu. „Ja sam... ja sam... — oto co nazywam „zadowoleniem twórczym“. — Chór (zwłaszcza taki w powijakach) również instynktownie pragnie swojego głosu i „sam zrobić“ piękne brzmienie. Trzeba widzieć, jak się rekrut chórówi cieszą, gdy zwolna z ich głosów wychodzi „granie organów“. Ja osobiście nigdy nie miałem chóru, któryby wolał „z granitem“ śpiewać, nigdy też nie dozwalałem na towarzyszenie... I najchętniej nie mogłem się „pozbierać“ do śpiewania, o ile chcieli śpiewać i śpiewać. — Co innego zaś, gdy chór jest już nieco wyszkolony, a organowe towarzyszenie jest opracowane „samodzielnie“ (to zn. mniej więcej, gdy instrument gra równocześnie o innego), wtedy wyrobić można

nowe piękno z takiej współpracy chóru i instrumentu. — Zapamiętajmy więc sobie, że chór chce słyszeć, iż sam swoimi głosami tworzy brzmienie organowe, i że nie lubi, aby mu instrument odbierał „zadowolenie twórcze“. Że i słuchacz równie wolał słyszeć chór wyraźnie (skoro chór śpiewa), to też prawda. — Wreszcie towarzyszenie instrumentu daje łatwo okazję do niedbalnego ćwiczenia, niedbalnego wykonywania pieśni, — bo przecież organ „zagłuszy“ wszelkie ustęki. Ponieważ chór na i głos z natury rzeczy nie daje pełnego składu, przeto towarzyszenie muzyczne jest w tym wypadku zawsze na miejscu. Chór zaś na 2 głosy może mieć towarzyszenie skromniejsze. Chór na 3 głosy łatwo obejdzie się bez niego; tem więcej chór na 4 głosy. Krótko mówiąc: im na więcej głosów chór śpiewa, tem zbędniejszy jest akompanjament i tem większą satysfakcję odczuwają chórzysci.

Kogo przyjąć do chóru? Ochołników, i to wszystkich. Kierownik, organizujący chór, musi być zwrócić uwagę na początkach niewybredny. „Grymasi“ może ten, kto rozporządza obfitym materiałem w trakcie szkolenia chóru, dyrygentem zmienić zdanie co do niedługo śpiewaka, który wydawał się pierwotnie „do niego“. Chór jest także szkoła, a do szkoły zapisują się „przecież“ ci, o czegoś nie umiela. Odmawiając zaś komuś miejsca w chórze, może często kierownik usmiercić całą robotę (obrazą, gniew, podbarzanie i t.d.) Jak sobie radzić z jednostkami nie nadejściem się rzeczywiście do chóru, — o tem będzie jeszcze mowa.

Jeżeli chodzi o jakość głosu (nie o pełność lub muzykalność śpiewaka), to nie należy gonić za głosami zbyt odróżniającymi się od reszły. Chór bowiem stanowić ma całość jednolitą; więc głosy „takie przeciętne“ (co do jakości, barwy) są korzystniejsze dla chóru, lepiej zlewają się w całość. Zaś głosy wyróżniające się (barwa) łatwo psują

ową jednolitość. Ludzie próci podziwiają wtedy, że się tam ktoś „drze“ w chórze. Te zbyt odrębne głosy nadają się zato doskonale do śpiewu „solowego“ (w pojedynkę) na tle chóru; pozałem w śpiewie wspólnym chórowym musi być dyrygent stale przycisnąć. Wiele razy słyszałem już chóry operowe, złożone ze samych zawodowych solistów, które jednakże wypadły wprost potwornie, właśnie dla tej pstrokaczności głosów. Każdy przynajmniej, na przykład majestatyczny kościół Marjański w Krakowie (z ozerwonej cegły nietynkowanej) straciłby na swem pięknie, gdyby pomie-

rzy cegły włożono tu kawał kamienia, tam kawał piaskowca, miejscami znów porfir, ów gdzie była granitu, gdzie indziej złom marmuru lub kostkę betonu itd. bezładu i składu. W celach zdobniczych, planów, umiarowo dla podkreślenia linii, — to co innego; wtedy owe odrębne kamienie mają między cegły swoje odrębne zadanie, nie aby tworzyć ścianę, lecz aby grać „solistycznie“ na murach świątyni.

C. d. n. Ks. A. Orszulik.

Czytelniku! Poradź sąsiadowi, ażeby zamówił sobie „Lud“.

Z kolonji polskiej Ivahy

Dnia 15-go listopada Kolonia Ivahy obchodziła uroczysty obchód na podziękowanie Panu Bogu za szczęśliwe ukończenie rewolucji. Zebrała się ogromna masa narodu. Z linii sąsiedzkich przyprowadził p. Henryk Malanowski konnicę w liczbę około 400 jeźdźców. Na obszernym rynku przed kościołem ustawiono ołtarz, przy którym odprawiono się nabożeństwo połowe. Najpierw wyszła msza łacińska, przy której chór kościelny śpiewał po brazylijsku i po polsku. Następnie odprawiła się msza w ruskim obrządku i śpiewano po brazylijsku i po rusku. Konnicą żywym płótem otoczyła zebrany lud. Po nabożeństwie przygotowano dla ludzi obfite szurasko. W krótkiej chwili siedem tysięcy krów upieczonych na różnactwo zniko w zupełności.

Po południu o 2-jej godzinie odbyła się naokoło rynku wspaniała procesja. Połączyły się procesja polska i ruska i śpiewano na przemian po brazylijsku, po rusku i po polsku.

I wszystko byłoby ładnie posz-

ło, gdyby nie jedno nieprzyjemne zajście. Po nabożeństwie odbywały się przemówienia. Między innymi przemawiał tutejszy inspektor szkolny (Dr. João Franco), który jest zapałym szowinistą. Mówił słowa obraźliwe dla Kolonistów, iż Brazylija tu nie potrzebowała żadnych gringów (gringo jest to wgardliwy wyraz na wszystkich którzy nie są pochodzenia portugalskiego). Na to polacy się usunęli. Zostali tylko mniej śmiały, którzy te obelgi odskakiwali.

W niedzielę dnia 16-go listopada w polskim Towarzystwie odbył się obchód listopadowy. Pan nauczyciel Buczyński wygłosił krótką a treściwą przemowę. Potem dzieci szkoły polskiej odegrały teatrzyk jeden po brazylijsku, drugi po polsku również recytowały różne deklamacje. W przerwach przygrywała polska orkiestra.

Po tych produkcjach rozpoczęła się zabawa, która odbywała się spokojnie i ochocho i przeciągała się aż do późnej nocy.

Uczestnik.
Ivahy, dnia 18 listopada 1930.

Ogłoszenie

W Biurze Konsulatu R. P. w Kurytybie znajduje się lista prenumeratorów na wydanie zbiorowe w 8-miu tomach, pism, mów i rozkazów Marszałka Józefa Piłsudskiego. Koszt prenumeraty wynosi 96 złotych t. j. 16 rat miesięcznych po 6 złotych, poczynając od 1-go czerwca 1930 r.

Osoby pragnące zgłosić prenumeratę na powyższe wydanie mogą uczynić to osobiście lub przez pocztę, nadsyłając dokładny swój adres wraz z przypadającymi ratami miesięcznymi za czas od 1. VI b. r. do 1. XII t. zn. po 36 miesięcznych, oraz winny następnie przysłać regularnie dalsze raty.

Listę prenumeratorów Konsulat zamka 15 grudnia b. r.

POSZUKIWANIE
Paweł Użejka, kolonista z Guarany, Rio Grande do Sul, poszukuje swej żony **Katarzyny**, która wyszła z domu w maju b. r. Cierpi ona na rozstrój nerwowy, dostaje ponieszania zmyśleń, to też na zapytanie kim jest, odpowiada: da Paulo. Ma gdzieś w kierunku Stanu São Paulo, gdzie bawiła jakiś czas. Wzrost jest średniego, chudawa, cecha osobliwa: brodawka z prawego boku nosa i biał dwóch przednich zębów. Kto by ją spotkał — niech ją zatrzyma, względnie doniesie sfraszwanemu małżonkowi.
Pawłowi Użejce — Guarany — Rio Grande do Sul.

UWAGA:
Firma **ALBANO BOUTIN & Cia** ma Cixa Postal 332 a nie jak ogłoszono błędnie w Kalendarzu sciennym 322.

KLINIKA DENTYSTYCZNA
Kazimierz Mitozuc
Chirurg - Dentysta
Wykonuje wszelkie roboty wchodzące w zakres Dentystyczny.
Specjalność: Złote mostki i płyty kauçukowe.
Aven. Luiz Xavier 128 (sóbrazo) CURITYBA

„Przyjaciel Rodziny“ powinien być w każdym domu polskim.

Do farbowania wszelkich materiałów uważa się ogólnie za najlepsze tak zwane Farby BAYER

CARLOS LUMH - Rua Blachuelo 161 - CURITYBA

Nowa Kolonja Polska w Sengés

Kolonja nasza nie zważając na ciężkie czasy kryzysu rozwija się. Coraz to nowe rodziny przyjeżdżają ze wszystkich stron Brazylii a nawet Ameryki Północnej.

Blaszczy? Dla tego, że przedewszystkiem ziemie są zupełnie legalne; w 1922 roku był pomiar sądowy zatwierdzony przez Najwyższy Trybunał państwowy...

Można sadzić z dobrym skutkiem nie tylko kukurydzę i fiton, ale bawełnę, rzepkę cukrową, alfalfa. Tak samo ziemię tą z łatwością można orać pod pszenicę, żyto, kartofle, ryż...

Cena za alkier od 300\$000 do 400\$000; alkier jest prawie 2 i pół hektara albo cztery morgi polskie...

Ziemię naszą są położone we wschodnio-północnej części Parany, przy samej granicy Stanu São Paulo przy kolei żelaznej z Rio Grande i Kurytyby do São Paulo, blisko Itararé a więc w ruchliwej części Parany.

Jeszcze należy z południowych Stanów przez Ponta Grossa 228 kilometr do stacji SENGÉS a ze São Paulo linja Sorocabana Via Itararé do Sengés.

Adres dla listów:

Sr. Boleslau Charko - Sengés - Paraná - Brasil

"A Vencedora"

Fabryka cukierków i karmelków w najlepszych gatunkach i w papierkach owianych.

Cukierki malinowe, kokosowe, mlekowe, cytrynowe, ananasowe, truskawkowe, bananowe, mleczne i gumowe. - Prócz tych są jeszcze inne gatunki specjalne, nowego formatu, które w każdej chwili można nabyć po cenach bardzo przystępnych.

Franciszek Lachowski - Curitiba - Rua Cabral N 451 - Curitiba

Empresa de Pesca A. Oceania

Główny skład w Paranaaguá, - Filja Rua Emano Pereira 45 - Telefon 57.

Jest to pierwsze przedsiębiorstwo w Paranie. Sprzedajemy ryby w różnych gatunkach i ilościach bardzo tanio...

Pensão Commercial de Alfredo Ernesto Bichels

Rua João Negrão 774 blisko stacji; ceny niskie. Wygodne i czyste pokoje. Kąpiel zimna i ciepła. Kuchnia polska, brazylijska i niemiecka.

Skład CASA PRIMOR

przy PRAÇA GENEROSO MARQUEZ 44 został własnością firmy

Wiadomo, że PRIMOR jest solidna i posiada materiały dobre, które sprzedaje bardzo tanio.

Nie zapominajcie! Skład ten znajduje się pod NUMEREM 44 PRAÇA GENEROSO MARQUEZ

Dr. Carlos Heller

Praktykował w hamburskich, wiedeńskich i paryskich szpitalach.

Praktyka ogólna. Leczy specjalnie choroby skórne, weneryczne, pecherza i włosów.

Klinika dla dzieci. - Leczy Żylaki oraz rany na nogach bez operacji.

Leczy sztucznie promieniami Diatermia Konsultorium i rezydencja: Rua 15 de Novembro 85.

Rez: Rua Comendador Jacinto 970 - Telefon 44

Za 8\$000 wpłaty miesięczne możecie mieć wraz ze swoją rodziną darmo lekarzy i dentystów w

POLIKLINICE ROBOTNICZEJ przy ulicy Avenida Lui Xavier wejście z Rua Ermelino de Leão 14

Przyjmujemy codziennie 9-11 rano i od 1-4 po południu i od 7-mej i pół do 10-ej wieczorem.

Escola Pratica de Comercio

Matriz: Rua Dr. Hunicy 108 - Curitiba

Kurs: Buchalteria - Contador - Korespondencja - Daktylografia, Korespondencja w francuskim i w angielskim języku.

leczy reumatyzm, bóle piersiowe, bóle zębów, uszu, newralgie, kolki świeże rany i t. p.

Lektarstwa tego zazywa się przez nacieranie.

Jest do nabycia we wszystkich aptekach.

RUDOLPHO STROBEL

przeniósł się z Rua 13 de Maio na Pracę Col. Eneas 119, [Dawniej Pracę da Ordem]

Wielki skład sztab żelaznych do cementu dla budowli, wan, przrządów do ustępów, kanalizacji i t. p. w pnia, cegieł, piasku, dachówek francuskich, gąsiorów okrągłych i dachówek równych, posadzek, rur kamiennych różnej wielkości, cementu, oleju, farb i t. p.

Baczność!

KOZYSTAJCIE Z OKAZJI! - PO CENACH ZNAZNIE ZNIZONYCH!

Książki do nabożeństwa, obrazy i obrazki religijne. Krzyże, krzyżyki, medaliki, lichtarze, kropielniczki. Różnice, Lamy wieczne, ka...

C. E. SCHULZ & COMP. następcy CESARA SCHULZA

Rua Barão do Serro Azul 65-72 - Curitiba - Paraná (obok pałacu arcybiskupa) - Telefon 1150

Nowość! - Nowość! Chapelaria Mazer

Rua 15 de Novembro 72 w Kurytybie

Sprzedaje z powodu kryzysu towary poniżej podane bajecznie tanio: Pierwszorzędne kapelusze Fabryka czapek skórzanych i z materiałów dla chłopców i mężczyzn, koszule, pończochy, szkapetki, krawaty, parasole, kołnierzyki, trzewiki dla dzieci, perfumery i węgole artykuły galanteryjne.

Dział Rolniczy

Na polach doświadczalnych Kolonisty - Polaka

CO TO JEST POLE DOŚWIADCZALNE? - W ZAGRODZIE P. GEMBAROWSKIEGO. - JAKIE NAWOZY SĄ NAJLEPSZE I KTÓRE NAJWIĘCEJ DAJĄ. - W PARANIE KONIECZNE SĄ NAWOZY SZTUCZNE.

Każdy kolonista zasiewając nowe ziarno w glebę, albo też uprawiając nową ziemię, w ten lub inny sposób zasiloną nawozami, robi doświadczenia, bo nie wie, jaki plon wyda jego praca.

Zwykle jednak niestac jest kolonistę na dokonywanie doświadczeń na większą skalę, musi ograniczyć się do bardzo prostych, ogólnych doświadczeń, stąd i wyniki są ogólne, nieściśle. A więc, ten i ów kolonista z doświadczenia wie, jaka ziemia jest lepsza, albo tak samo wie o tem, że gleba zasilona nawozem daje o wielekroć lepsze zbiory niż ziemia której kolonista poskąpił nawozów.

Niewielu jednak kolonistów wie o tem, że nie staroży nawieść ziemię bylejakim nawozem; każda bowiem gleba wymaga innego nawozu, czy to naturalnego czy sztucznego, a nawet trzeba wiedzieć, ile trzeba dać tego nawozu. W jednej okolicy koloniści opowiadają, że najlepsza mąka kosina, jeszcze gdzieindziej, że renania-fosfat, i tak niejedni kolonista nie o beznany powiada sobie wreszcie, że nie są warte takie nawozy, które jedni wychwalają a drudzy ganią. Skąd to pochodzi? Stąd, że ziemia w jednej kolonii różni się od ziemi innej kolonii, ma inne składniki i innych potrzebuje nawozów.

wiażdżalne? Co się na nich doświadcza?

Okół p. Gembarowski doświadcza dobroć nawozów sztucznych, w tym celu na swoich polach w różnych licznych miejscach wyznaczył półka 10 m. szerokie a 20 m. długie; każde z tych półek nawiózł różnemi nawozami sztucznymi oddzielnie a więc kilka półek nawiózł mąką kosina, inne - nitro-fosfatem, jeszcze inne - renania fosfatem, dalej nawozem «cereaes», jeszcze kilka innych zasilł mieszanemi nawozami.

Na tych półkach w jednym czasie posiał żyto, przeniec, posadził ziemniaki i kukurudzę. Naturalnie p. Gembarowski zapisał sobie i spamiętał, gdzie i jakie rozdał nawozy.

I co dalej? Dalej po kilku miesiącach myśmy sami mieli możność oglądać wyniki. Oto w długim pasie pola, zobaczyliśmy półka o rozmaitych urodzajach jak gdyby stopniowane.

Najpierw p. Gembarowski zaprowadził nas do półka, gdzie żyto było tak wysokie, że zakrywało człowieka; kłosa mocno zielone, wielkie, pełne, jednym słowem okazały urodzaj. P. Gembarowski objaśnia nas, że na pole dał tyle a tyle «nitrofoski», przyozem dodaje, że nitrofosfat daje najlepsze wyniki we wszystkich próbach. O dziesięć metrów dalej, żyto wydaje się mocno niższe i liche, gospodarz zapewnia nas, że posiał w tym samym dniu i to samo ziarno, ale na to półka dał renania fosfat; wynik mniej pomyślny. To samo powtórzyło się, powiada p. Gembarowski, przy pszenicy. «Renania» mniej daje.

Dalej jest półka, na której dał

«cereaes», wyniki nie dorównują półkom z «nitro-foską».

Przechodzimy jeszcze kilka półek o rozmaitych urodzajach, p. Gembarowski objaśnia nas: tu dałem tyle a tyle nitro foski, drogo kosztowało, ale za to zbiory «da Bóg» będą wspaniałe; tu znowu dałem tańszej renania fosfat, nieco tańszy nawóz i zdaje się nie odpowiedni dla ziemi takiej jak u nas w Thomaz Oce-lho, bo nie «dało» jak powinno dać. Tu zaś dałem «cereaes» - żyło ujdzie, opłaci się także.

Wreszcie stajemy przed półkiem bardzo lichem, dźbła niskie, rzadkie, kłosa drobne; jakże to nie podobne do innych półek!

Spoglądamy zdziwieni na różnicę na oprowadzającego nas p. gospodarza - który pośpiesza wyłomaczyć nam tę różnicę.

- Na to półko - mówi p. Gembarowski - nie dałem żadnego nawozu, to też i ziemia nie dała. Zbiór z tego półka nawet nie pokryje roboty i zachodu uprawy pod zasiew, gdy tymczasem przy pierwszym półku, choć wyda się nieco pieniędzy na nawozy, to jednak piękny i pewny urodzaj pokryje wielokroć trudy i wydatki. U kolonistów w polskich - powiada dalej p. Gembarowski - jest dużo uprzedzeń do używania nawozów: koloniści nie umią wyzyskać nawozów, przeto po jednej próbie nieudanej zupełnie się zrażają, i małe mają urodzaje, bo w Paranie ziemia bez nawozu nie obrodzi i nie opłaci się siad zboża bez używania nawozu.

Jeszcze wiele innych rzeczy zobaczyłem na polach p. Gembarowskiego lecz o tem na przyszły raz.

„Oświata“

- CURITYBA - Caixa Postal 155 Sztuczki Teatralne: Flisacy, obrazek ludowy w 1 akcie 2\$500 Delegacja u burmistrza - satyra w 1 akcie 1\$500 Wanda czyli Sen o szczęściu w 3 aktach 2\$500 Bartosz z pod Krakowa ze śpiewami 3\$000 Świetny pomysł, kom. w 1 akcie 3\$500 Dwie bramy, krotoczwila w 1 akcie 2\$500 Dzika Różyczka, kom. w 1 akcie 2\$500 Pożegnanie, komedia w 1 akcie 1\$500 Wesele w Księżstwie Łowickiem ze śpiewami 1\$500 Biały mazur, komedia w 1 akcie 2\$500 Pan burmistrz z Wielkich Kozłowie, krotoczwila w 2 aktach 3\$500 Szopka Krakowska 2\$000 Rydel Białem Polskie 3\$500 Wigilia Orła Lwowskich 1\$500 Szpital warjatów, operetka komyczna w 1 akcie 6\$000 Wigilia Św. Andrzeja, sztuka ludowa ze śpiewami i tańcami w 1 akcie 6\$000 10,000 marek, komedia w 2 aktach 3\$500 Wesele na Prątniku, obrazek ludowy ze śpiewami i tańcami w 2 aktach 3\$000 Białek opętany, Krotoczwila ze śpiewami w 1 akcie 5\$000 U Szczytu, w 1 akcie 2\$000 Jest to cnota nad cnotami, trzymać język za zębami, kom. w 1 akcie 1\$000 Kawał na karnawal 3\$300 Jak kapral Szczała wykiwał śmierć, Krotoczwila legjońska w 3 aktach 3\$500 Trzeci Maj, w 2 aktach 2\$000 Święty Mikołaj 1\$500 Najszczęśliwsza z siostr, Bańka kolendowa 1\$500 Werbel domowy, komedia ze śpiewami wami w 1 akcie 5\$000 Żywy nieboszczyk, w 1 akcie 2\$000 Trzeciego Maja, sztuka historyczna w 3 aktach 3\$500 Złoty sen. Z życia dziewcząt, w 1 akcie 1\$500 Pani Wójtowa - Obrazek ludowy w 3 aktach 3\$500 Kńska kuracja, farsa w 1 akcie 1\$500 Królowa Korony Polskiej [dla zespołów żeńskich] 3\$000 Zręczność i Przekóra, w 1 akcie 1\$500 Nic bez przyczyny, komedia w 1 akcie 1\$500 Chłopi arystokraci ze śpiewami, w 1 akcie 2\$500